

■ Dr. Öğr. Ü. Arzu AŞÇI* ■

CİNSEL DOKUNULMAZLIĞA KARŞI SUÇLARDA KASTRASYON TEDAVİ YÖNTEMİNE KISA BİR BAKIŞ

A BRIEF OVERVIEW AT CASTRATION IN CRIMES AGAINST SEXUAL IMMUNITY

ÖZET

Bu çalışmada son yıllarda fazlaca yaşanan şiddet olayları ve özellikle cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçların artış göstermesi ile birlikte hukuk düzeni içerisinde tartışılan kastrasyon tedavi yöntemi ele alınmaktadır. 26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ikinci kısım, beşinci bölümde yer alan Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlara kısaca değindikten sonra çalışmanın asıl konusu olan kastrasyonun tanımı, şekilleri, hukuki niteliği konu edilmektedir. Bu anlamda önce Türk Hukukunda kastrasyonun yasal dayanakları incelenmekte ve son olarak, ağır bir tıbbi müdahale olan kastrasyonun, özellikle İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasamız açısından hukuksal değerlendirmesi yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kastrasyon, Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar, Kimyasal Kastrasyon, Cerrahi Kastrasyon, İnsan Hakları.

ABSTRACT

In recent years, violence and especially, crimes against sexual immunity have widely increased. For this reason, castration is discussed in public debates as a tool of maintaining the justice. In this study, the subject of castration is clarified. After a short explanation of crimes against sexual immunity, which are legislated in the second section's fifth part of the Turkish Criminal Code numbered 5237 and dated 26.09.2004, determination, types and legal characteristics of the castration, which is the main subject of the study, are examined. Besides, legal bases of the castration in the Turkish Law System are explained. Finally, by comparison of the advantages and disadvantages of the castration, which is a heavy medical intervention, are criticized within the contexts of European Convention of Human rights and Turkish Constitution.

Keywords: Castration, Crimes against Sexual Immunity, Chemical Castration, Surgical Castration, Human Rights.

Makale Geliş Tarihi: 24.04.2020 **Kabul Tarihi:** 18.08.2021

* **ORCID ID:** <https://orcid.org/orcid id: 0000-0002-0673-1491>

İzmir Ekonomi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi, arzu.asci@izmirekonomi.edu.tr

I. CİNSEL DOKUNULMAZLIĞA KARŞI SUÇLARDA KASTRASYON

A. GENEL OLARAK

Son yıllarda gerek çeşitli haber kaynakları gerekse istatistikler incelendiğinde cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlarda bir artış gözlenmektedir. Ayrıca, çocuklara, kadınlara ve hayvanlara yönelik şiddetin çoğalması sosyal medya etkisiyle kamuoyu oluşturulmasına, toplum ve bireyler olarak bu konularda daha duyarlı davranılması sonucunda artık adli makamların verdiği cezaların yeterliliği tartışılmaktadır. Bu sebeple özellikle cinsel dokunulmazlığa karşı suçların önlenmesi bakımından kastrasyon tedavi yönteminin uygulanması gündemde yer bulmuş durumdadır.

B. CİNSEL DOKUNULMAZLIĞA KARŞI SUÇLAR

Türk Ceza Kanunu'nun ikinci kısım, altıncı bölümünde düzenlenmekte olan cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, 102.m. *cinsel saldırı*, 103.m. çocukların cinsel istismarı, 104.m. *reşit olmayanla cinsel ilişki* ve 105.m. *cinsel taciz* şeklinde dört ana başlık altında ele alınmaktadır. Yukarıda belirtilen bu suç tiplerinin cezası ise hapis ve adli para cezası olarak belirlenmiştir. Bu çalışmanın konusu olan kastrasyona TCK'da gerek ceza, gerekse de güvenlik tedbiri olarak yer verilmemiştir.

1. Cinsel saldırı suçu

TCK'nın 102. maddesinde düzenlenmiş olan cinsel saldırı suçunda, cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlal eden kişinin, mağdurun şikâyeti üzerine, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiştir. Fiilin sarkıntılık düzeyinde kalması durumunda ise iki yıldan beş yıla kadar hapis ceza öngörülmektedir. Suçun nitelikli hali olan vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle işlenmesi durumunda ise on iki yıldan az olmayan bir hapis cezası öngörülmektedir. TCK'nın 102/3. maddesinde, suçun beden veya ruh

bakımından kendisini savunamayacak durumunda bulunan kişiye karşı, kamu görevinin, vesayet veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanmak suretiyle, üçüncü derece dâhil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş, evlat edinen veya evlatlık tarafından, silahla veya birden fazla kişi tarafından birlikte, insanların toplu olarak bir arada yaşama zorunluluğunda bulunduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle işlenmesi durumunda cezanın yarı oranında artırılacağı öngörülmektedir. TCK'nın 102/4. maddesinde ise, cinsel saldırı için başvuru cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması durumunda, kişiye ayrıca kasten yaralama suçundan ötürü ceza verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Nihayet suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi ya da ölmesi durumunda kişinin müebbet hapis cezası ile cezalandırılacağı TCK'nın 102/5. maddesinde belirtilmiştir.

2. Çocukların cinsel istismarı suçu

TCK m. 103'de düzenlenmiş olan bu suçta, çocukların cinsel istismarı deyiminden; On beş yaşını tamamlamamış ve ya tamamlamış olmakla birlikte fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış ile diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışların anlaşılması gerekmektedir. Çocukların cinsel istismarı suçunun cezası sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası olarak belirlenmiştir. Suçun sarkıntılık düzeyinde kalması durumunda üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası olarak düzenlenmiştir. Mağdurun on iki yaşını tamamlamamış olması halinde verilecek ceza, istismar durumunda on yıldan, sarkıntılık durumda beş yıldan az olamaz. Sarkıntılık düzeyinde kalmış suçun failinin çocuk olması durumunda soruşturma ve kovuşturma yapılması mağdurun, velisinin veya vasisinin şikâyetine bağlıdır. Suçun nitelikli hali olan vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, failin on altı yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezası ile cezalandırılması öngörülmektedir. Mağdurun on iki yaşını tamamlamamış olması durumunda bu ceza on sekiz yıldan az olamaz. TCK m. 103/3'de

suçun birden fazla kişi tarafından birlikte; insanların toplu olarak bir arada yaşama zorunluluğunda bulunduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle; üçüncü derece dâhil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş veya evlat edinen tarafından; vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruyucu aile veya sağlık hizmeti veren ya da koruma, bakım veya gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler tarafından; kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde cezanın yarı oranında artırılacağı öngörülmektedir. TCK m. 103/4 gereğince istismarın, on beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte algılama yeteneği gelişmemiş çocuklara karşı cebir veya tehditle ya da on beş yaşını tamamlamış olmakla birlikte algılama yeteneği gelişmiş olan çocuklara karşı silah kullanmak suretiyle gerçekleştirilmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır. TCK m. 103/5 uyarınca cinsel istismar için başvuru olan cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması halinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır. TCK m. 103/6'da suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası öngörülmektedir.

3. Reşit olmayanla cinsel ilişki suçu

Reşit olmayanla cinsel ilişki suçunda, on beş yaşını tamamlamış çocuklarla karşı cebir, tehdit ve hile olmaksızın cinsel ilişkide bulunan kişi, şikâyet üzerine iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır. Suçun mağdur ile arasında evlenme yasağı bulunan kişi tarafından işlenmesi halinde, şikâyet aranmaksızın, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası öngörülmektedir. TCK m. 104/3'de suçun, evlat edineceği çocuğun evlat edinme öncesi bakımını üstlenen veya koruyucu aile ilişkisi çerçevesinde koruma, bakım ve gözetim yükümlülüğü bulunana kişi tarafından işlenmesi halinde, şikâyet aranmaksızın on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası öngörülmektedir.

4. Cinsel taciz suçu

Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikâyeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasına, fiilin çocuğa karşı işlenmesi halinde ise altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. (TCK. m.105)

C- KASTRASYON

1. Kastrasyon nedir?

Kastrasyon kişilerin cinsel faaliyette bulunma ve üreme kabiliyetlerini tamamen sonlandıran veya geçici olarak donduran müdahaledir.¹

2. Kastrasyonun şekilleri

Kastrasyon,

a- İradenin niteliğine

b- Müdahalenin niteliğine göre iki sınıfa ayrılabilir.²

İradenin niteliğine göre zorunlu kastrasyon ve hükümlünün iradesine bağlı olarak uygulanacak kastrasyon şeklinde bir ayırım yapılmalıdır.

Müdahalenin niteliğine göre ise, cerrahi kastrasyon ve kimyasal kastrasyon şeklinde bir ayırım yapılmalıdır.³,

Şekil ayırımı gözetilmeksizin, yapılan bu tıbbi müdahalenin ceza hukuku bakımından yaptırım veya güvenlik tedbiri niteliği taşıyıp ta-

¹ Aygörmez Uğurlubay, Gülsün Ayhan (Editör) (2019) Alman ve Türk Hukukunda Cinsel Suçlar ve Cinsel Suçları Önleme Stratejileri, 1. Baskı, İstanbul, Onikilevha Yayıncılık, s. 141.

² Aygörmez Uğurlubay, s. 142.

³ Işıka, Sertaç (2012) "Suç Politikasının Temel İlkeleri Açısından Türk Hukukunda Cinsel Suçlar ve Kastrasyon", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 98; Aksoy İpekcioglu, Pervin (2011) "Cinsel Suçları Önlemede Kimyasal Kastrasyon Seçeneği", Ceza Hukuku Dergisi, C:6, S: 17, s. 111-112; ayrıca Halidi, Gülay (2017) "Farinelli Örneğinde Kastrasyon", Lokman Hekim Dergisi, C: 7, S: 3, s. 216-217.

şımadığı ayrıca tartışılmalıdır.⁴ Bunun yanı sıra iradeye bağlı olarak gerçekleştirilen kastrasyonda “aydınlatılmış rıza” kavramı da değerlendirilmelidir. Kastrasyonun hukuki niteliğini belirlemek açısından, iradenin niteliğine ve müdahalenin niteliğine göre yapılan sınıflandırma büyük önem taşımaktadır. Kısaca göz atacak olursak;

a. Zorunlu kastrasyon

Zorunlu kastrasyon, kişinin iradesini dikkate almaksızın müdahalenin gerçekleştirilmesi anlamına gelmektedir.⁵

b. İradeye bağlı kastrasyon

Tıbbi müdahalenin kişinin rızası ya da talebi üzerine yapıldığı anlamına gelmektedir.⁶

c. Cerrahi kastrasyon

Cerrahi kastrasyon ya da orşiektomi olarak da adlandırılan bu tıbbi müdahale, testislerin bütünüyle alınması anlamına gelmektedir.⁷ Bu şekilde kişinin testosteron salgılaması engellenmektedir.⁸ Cerrahi kastrasyon sonrasında kişinin cinsel ilişkiye girme ve üreme yeteneğini geri dönüşü olmayacak şekilde kaybetmesinin yanı sıra, müdahalenin sürekli sayılabilecek fiziksel bazı yan etkileri de bulunmaktadır. Tespit edilen yan etkiler, vücut kıllarında dökülme veya azalma, deride sarkıklık, göğüslerde büyüme, kalp ve solunum hastalıklarıdır.

⁴ Kastrasyonun hukuki niteliğine aşağıda değinilecektir.

⁵ Küçük, Tevfik Sönmez (2015) “Bir Ceza Hukuku Yaptırımı Olarak Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: XIX, s. 305.

⁶ Küçük, s. 305

⁷ Yenidünya, Caner/Yaşar, Yusuf (2013) “Kastrasyon Cinsel Suç Faillerine Uygulanabilecek Uygun Bir Yaptırım Midir?” Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C: 4, S: 14, s. 351; ya da Çağlayan, Ramazan (2010) “İnsanlık Unsuru Açısından Hadımlaştırma Cezası”, Sağlık Hukuku Kurultayı, 7-8 Mayıs, Ankara Barosu Eğitim Merkezi, Ankara, s. 95.

⁸ Aksoy İpekcioglu, s. 112.

d. Kimyasal kastrasyon

Kimyasal ya da medikal kastrasyonda bazı ilaçların vücuda alınmasıyla kişinin cinsel isteği törpülenmektedir.⁹ Bu ilaçların kullanımı ile birlikte vücudun testosteron üretimi azaltılmakta, hatta durdurulmaktadır.¹⁰ Cinsel ilişkiye girme yeteneği tamamen ortadan kalkmamakla birlikte ciddi anlamda zarar görmektedir. Vücutta yorgunluk, göğüs büyümesi, aşırı kilo alımı, hipertansiyon, baş ağrısı, insomnia, uyuşukluk ve sperm kalitesine etkisinden dolayı fetusta deformasyon gibi yan etkileri olduğu gözlemlenmiştir.¹¹

Kimyasal kastrasyonu cerrahi kastrasyondan ayıran en temel fark, kimyasal kastrasyonun geçici olmasıdır.¹² Bunun yanı sıra üreme ve cinsel ilişkide bulunma yeteneklerinin de tamamen kaybedilmesi sonucunu doğurmamaktadır. Bu yöntem cinsel ilgiyi azaltır fakat bu dürtü alınan bazı hormonlarla tekrar uyandırılabilir.¹³ Ayrıca kimyasal kastrasyon ile bağlantılı olarak ortaya çıkan yan etkiler ve kişinin cinsellik ile ilgili yaşadığı değişiklikler psikolojik sorunlara yol açabileceği için, ilaç tedavisinin yanı sıra psikolojik destek verilmesi gerekmektedir.¹⁴

3. Kastrasyonun hukuki niteliği

a) Genel olarak

Kastrasyonun hukuki niteliğinin değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Cezalandırmanın amaçları ile ilgili tartışmalara değinmeden belirtmek gerekir ki Türk Ceza Hukukunda cezalarda ödetme ve önle-

⁹ Küçük, s. 303; benzer şekilde Özdemir, s. 191.

¹⁰ Işıka, s. 101.

¹¹ Çakan, s. 15 vd.; ayrıca Özdemir, s. 192.

¹² Aynı yönde Aksoy İpekcioglu, s. 113.; ayrıca Kızılırmak, Baran (2019) "Kimyasal Kastrasyonun Cinsel Suç Failleri Üzerine Uygulanabilirliği Üzerine Kapsamlı Bir İnceleme", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C: 25, S: 2, s. 1032.

¹³ Aksoy İpekcioglu, s. 112

¹⁴ Aynı yönde Aksoy İpekcioglu, s. 113.

me amaçları ön plana çıkmaktadır.¹⁵ Cezalar iradi olarak suç işlemeyi seçen kişilere uygulanır ve kusurluluk kavramına dayandırılırken, başka türlü hareket etme olanağı olmayan kişilere¹⁶ ise koşullarının gerçekleşmesi durumunda güvenlik tedbirleri uygulanmaktadır. Güvenlik tedbirleri kişinin tehlikeliliğine dayandırılmaktadır.¹⁷

Kastrasyon, ceza hukuku bakımından bir yaptırım türü olarak değerlendirildiğinde, bu müdahalenin ceza mı yoksa güvenlik tedbiri mi olduğunun saptanması gerekmektedir. Ceza olarak değerlendirilmesi durumunda işlediği suç karşılığında kişiye kastrasyon uygulanır ve ceza olarak belirlenen kastrasyon dışında herhangi bir ceza verilmez. Ceza hukukunda geçerli olan ne bis in idem ilkesi çerçevesinde, fail, işlediği bir suçtan ötürü yalnızca bir defa cezalandırılır.¹⁸ Bu hukuki nitelendirme sonucunda fail, işlediği suçtan ötürü birden fazla cezalandırılmaz, hem kastrasyon hem de hapis cezası uygulanamaz.

Kastrasyonun güvenlik tedbiri olarak değerlendirilmesi durumunda böyle bir problem ortaya çıkmayacaktır. Türk Ceza Hukukunda cezaların yanı sıra güvenlik tedbirlerinin uygulanması mümkündür.¹⁹ Bununla birlikte kanunda, koşulları gerçekleşmesi sebebiyle başvuru güvenlik tedbirlerine failerin rıza göstermesi aranmamaktadır. Bir tedavi yöntemi olan kastrasyona kişinin rızası olmaksızın başvurulması ise beraberinde birçok hukuksal sorun getirmektedir ve bu durumda da kastrasyonun hukuki niteliğini ortaya koymak da yeterli gözükmemektedir.²⁰

¹⁵ Özbek, Veli Özer/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar/Tepe, İlker (2018) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 587.

¹⁶ Örneğin hasta olan kişilerin iradi olarak hareket ettikleri söylenemez; kleptomani hastaları bunlara örnek olarak gösterilebilir. Cezaların kusurluluğa dayandırılması ile ilgili Kızıllırmak, s. 1063; ayrıca Işıka, s. 90.

¹⁷ Kızıllırmak, s. 1063, ayrıca Işıka, s. 90.

¹⁸ Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe, s. 566. Konuyla ilgili ayrıca Küçük, s. 308.

¹⁹ Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan (2020) "Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 561; ayrıca Küçük, s. 308.

²⁰ Konuyla ilgili ortaya çıkabilecek sorunlara aşağıda detaylı bir şekilde değinilecektir.

Kastrasyonun hukuki niteliği bakımından bir değerlendirme yaparken, cerrahi ve kimyasal kastrasyon bakımından ikili bir ayırma gidilmesi gerekmektedir.²¹ Bunun yanı sıra, irade dışı başvurulacak bir müdahale ile kişinin iradesine bağlı olarak yapılacak bir müdahale olarak da ikili bir ayırım yapılması gerekmektedir.

Kişinin iradesine bağlı olmadan güvenlik tedbiri olarak başvurulacak kastrasyon uygulaması,²² insan onuru ve haysiyeti ile bağdaşmayan bir yaptırım olma özelliğinin yanı sıra, yaşam hakkı, özel hayata ve aile yaşamına saygı hakkı, evlenme ve aile kurma hakkı gibi, hem Anayasa'da hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde düzenlenmekte olan temel hak ve özgürlüklere de müdahale etmektedir.²³

b) Cerrahi kastrasyonun hukuki niteliği

Geri dönülmesi mümkün olmayan bir yöntem olması sebebiyle, irade dışı olarak başvurulması durumunda cerrahi kastrasyon kişi hak ve özgürlüklerine ağır müdahale teşkil etmektedir.²⁴ Bunun yanı sıra kişiler bu cerrahi müdahale sonrasında, ömürleri boyunca bu müdahalenin izi ile yaşamaktadırlar. Cerrahi kastrasyon bu noktada hayat boyu devam eden ve ızdırap veren bir yaptırımdır.²⁵

Kişilerin iradesine bağlı olarak başvurulması da cerrahi kastrasyonun ömür boyu devam etmesini ve bu sebeple kişilere ızdırap veren bir yaptırım olması özelliğini değiştirmemektedir. Ayrıca yargılama ne kadar adil yapılırsa yapılsın hâkim ve mahkemelerin yanılma payı vardır ve böyle durumlarda verilen kararların geri dönülebilir olması gerekmektedir. Cerrahi kastrasyonun telafisi mümkün değildir.²⁶

²¹ Aynı yönde Küçük, s. 310.

²² Bu noktada hem cerrahi hem de kimyasal kastrasyondan söz edilmektedir. Her iki müdahale irade dışı olarak başvurulduğu sürece insan onuru ile bağdaşmayan bir ceza olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Konuyla ilgili bkz. Küçük, s. 311-312.

²³ AY m. 17; AİHS m. 3, 8, 12, 13; konuyla ilgili Küçük, s. 308; aynı yönce Işıka, s. 127.

²⁴ Küçük, s. 311.

²⁵ Benzer şekilde Çağlayan, s. 111; Yenedünya/Yaşar, s. 362.

²⁶ Küçük, s. 311.

Bu sebeplerle, cerrahi kastrasyon iradenin niteliği bakımından herhangi bir ayırım yapılmaksızın, kişi hak ve özgürlüklerine ağır müdahale teşkil etmektedir ve cezaların amaçları da göz önünde bulundurulduğunda modern ceza hukukuna uygun bir yaptırım değildir.²⁷

c) Kimyasal kastrasyonun hukuki niteliği

Zorunlu olarak başvuru kimyasal kastrasyonun hukuki niteliği ve özellikle insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir yaptırım olup olmadığı konusunda görüş birliği yoktur. Kimyasal kastrasyonun ilaç tedavisi olması ve ilaçların bırakılması ile birlikte sonuçlarının ortadan kalkması sebebiyle insan onuru ile bağdaşmayan bir müdahale olmadığı söylenmektedir.²⁸ Diğer taraftan, kimyasal kastrasyonun olası yan etkileri de göz önünde bulundurulduğunda, kişilere iradeleri dışında bu ilaçların verilmesinin de insan haysiyeti ile bağdaşmayan bir yaptırım olduğu açıktır.²⁹

Bir yaptırım çeşidi olan güvenlik tedbirlerinin uygulanabilmesi için kişilerin rızasının alınması gerekmemektedir. Kimyasal kastrasyonun zorunlu bir güvenlik tedbiri olarak uygulanması ise Anayasa'nın 17. maddesine aykırıdır. Zorunlu olarak uygulanan bir ilaç tedavisi, yan etkileri de göz önünde bulundurulduğunda, insan haysiyeti ile bağdaşmayan bir ceza ve muamele olarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda rızaya dayalı olarak başvuru kimyasal kastrasyon modern ceza hukukunda uygulanabilir tek yöntemdir.³⁰ Aydınlatılmış rızaya bağlı olarak uygulanabilecek olan bu yöntem, bir yaptırım olmaktan çıkarılmalı, hasta olan kişilere herhangi bir koşula bağlı tutulmadan tedavi yöntemi olarak uygulanmalıdır.³¹

²⁷ Cezaların amaçlarına daha sonra değinilecektir.

²⁸ Bu görüşü savunan yazarlar: Çağlayan, s. 111; ya da Ömeroğlu, Ömer (2009) "Bir Ceza Türü Olarak Kastrasyon", Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, S:63-64, s. 287.

²⁹ Aynı yönde Küçük, s. 311. Olası yan etkilerine yukarıda değinilmiştir; bu sebeple tekrarlanmamaktadır.

³⁰ Bedensel bir müdahalenin kişinin rızası hilafına ve zorla yapılmasının mümkün olmayacağı konusunda bkz. Taner, Fahri Gökçen (2017), "Türk Ceza Hukukunda Cinsel Özgürlüğe Karşı Suçlar", 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 358.

³¹ Örneğin denetimli serbestlikten yararlanabilmek için öne sürülen kimyasal kastrasyonun yaptırım niteliği taşımaya devam ettiği yönde bkz. Işıka, s. 132.

d) Sonuç

Kastrasyonun hukuki niteliği bakımından yukarıda yapılan değerlendirmeler ışığında, *kastrasyonun ceza hukuku bakımından bir tedavi yöntemi olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.*³² Tedavi yöntemi olarak kastrasyona başvurulmadan önce, tüm tıbbi müdahalelerde olduğu gibi failin bu tedaviye rıza göstermesi gerekmektedir. Geçerli bir rızanın varlığı ise kişinin yapılan müdahale bakımından hekim tarafından aydınlatılmış olmasına bağlıdır. Almanya, Danimarka, İsveç, İngiltere gibi birçok ülkenin yasal sistemlerinde kastrasyon uygulamalarının mümkün olmasına rağmen³³, pek fazla uygulanmamaktadır. Farklı ülkelerde farklı uygulamalarının bulunmasına rağmen, failin uygulanacak tedavi yöntemi hakkında bilgilendirilmesi ve rızasının alınmasının tüm ülkeler için ortak nokta olduğu söylenebilir.³⁴

Bu sebeple iradeye bağlı ve hiçbir koşula bağlı olmayarak başvurulacak kimyasal kastrasyon hem Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hem de Anayasamıza uygunluk bakımından uygulanabilir tek yöntemdir. Kişilerin iradesine bakılmaksızın başvurulacak kimyasal kastrasyon temel hak ve özgürlüklere ağır müdahale teşkil etmektedir. Zorunlu olarak başvurulacak cerrahi kastrasyon için de aynı şeyi söylenebilir. Cerrahi kastrasyonun geri dönüşü olmayan yapısı sebebiyle, bu yola iradi olarak başvurulması da yine Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Anayasa'ya aykırı bir müdahale olmasını ve bu sebeple temel hak ve özgürlüklere ağır müdahale teşkil etmesini engellememektedir.

4. AİHM'nin kararları ışığında kastrasyon

AİHM'nin konuyla ilgili vermiş olduğu önemli kararlar bulunmaktadır. “Dvoracek v. Çek Cumhuriyeti” davasında, başvuru hakkında çocukların cinsel istismarı sebebiyle dava açılmış ve bu sebeple 2002

³² Başar, Koray (2015) “Türkiye Psikiyatri Derneği Görüş Yazısı (Cinsel Suçlar)”, <<https://www.psikiyatri.org.tr/1376/tpd-gorus-yazisi-cinsel-suclar>> s.e.t. 26.02.2021.

³³ Çağlayan, s. 98; ayrıca Işıka, s. 119 vd.

³⁴ Benzer şekilde Aygörmüş Uğurlubay, s. 146, ayrıca Işıka, s. 119 vd.

yılında koruyucu tedavi uygulanmasına karar verilmiştir.³⁵ Yazılı bir rıza alınmaksızın kimyasal kastrasyon tedavisi uygulanan başvurucu, bu uygulamanın AİHS m. 3'e aykırılık teşkil ettiği gerekçesiyle mahkemeye başvurmuştur. AİHM, bu tarz koruyucu bir tedavinin uygulanmasının AİHS m. 3 kapsamında bir ceza olarak değerlendirilemeyeceğini belirtmiştir. Mahkeme ayrıca tedavinin başvuruçuyu korumak amacı bakımından gerekli olduğunu ve zorla uygulanmadığının altını çizmiştir. Böylelikle de, Koruma amacı bakımından gerekli olan bir tedavinin AİHS m. 3'e aykırılık teşkil etmediğini de görüşüne eklemiştir.³⁶

Bu kararın kastrasyon bakımından iki önemli konuyu ele aldığı söylenebilir; 1. kimyasal kastrasyon tedavisinde rızanın mutlaka yazılı olarak verilmiş olması gerekmemektedir, 2. kimyasal kastrasyon tedavisinin tıbbi olarak gerekli olduğu durumlarda AİHS m. 3 ihlal edilmemektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin vermiş olduğu "Tim Henrik Bruun Hansen v. Danimarka" kararında, kimyasal kastrasyonun hastayı korumak amacıyla başvuruçuların bir tedavi yöntemi olduğuna dikkat çekilerek, bu koşulun gerçekleşmesi durumunda AİHS m. 3'ün ihlal edilmediği belirtilmiştir. Mahkeme ayrıca kişinin rızasının yazılı olmasının, ilaç tedavisinde ortaya çıkabilecek yan etkiler bakımından aydınlatılmış olup olmadığının ispatını kolaylaştıracağını, ancak rızanın yazılı olmasının tek başına AİHS m. 3'e aykırılık teşkil etmediğini belirtmiştir.³⁷ Yukarıda belirtilen her iki karar dolayısı ile, iradeye bağlı olarak ve cinsel suç failinin korunması amacıyla uygulanan kimyasal kastrasyonun, AİHS 3.mad. kapsamındaki işkence, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya ceza olarak değerlendirilemeyeceği ortaya konulmuştur.³⁸

³⁵ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, T: 06.11.2014, K: 12927/13 (Hudoc).

³⁶ Çakan, s. 23.

³⁷ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, T: 09.07.2019, K: 51072/15 (Hudoc).

³⁸ Konuya aşağıda tekrar değinilecektir.

5. Zorunlu kastrasyonun günümüzde uygulanabilirliği

Kastrasyon uygulamasını günümüzde savunan görüşler olduğu gibi, bu uygulamayı eleştirenler de bulunmaktadır. Genel olarak kastrasyonun amacı, cinsel dokunulmazlığa karşı bir suç işlemiş ve bu sebeple mahkûm olmuş failin, tekrar benzer bir suç işlemesini ve toplum için yarattığı bu tehlikelilik halini önlemektir.³⁹ Bu amaç doğrultusunda kastrasyonun önleyici bir yöntem olarak uygulanmaktadır.c Bununla birlikte kastrasyonun bütün cinsel suç faillerine uygulanabilirliği de tartışmalıdır. Kastrasyonu bir tedavi yöntemi olarak kabul ettiğimizde otomatik olarak bunun bütün cinsel suç faillerine uygulanmayacağı da kabul edilmelidir.⁴⁰ Tedavi yöntemleri, hasta olan kimselere uygulanır ve bütün cinsel suç failleri hasta değildir.⁴¹ Öncelikle bu yöntemin hangi faillelere uygulanması gerektiğinin tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır.⁴²

a. Zorunlu cerrahi kastrasyon

Yukarıda ifade edildiği gibi, cerrahi ve kimyasal kastrasyon arasında bir ayırım yapılması gerekmektedir. Cerrahi kastrasyon daha önceden uygulanmakla birlikte, zamanımızda birçok sebepten ötürü uygulama alanı bulamamaktadır.⁴³ Kimyasal kastrasyon ile kıyaslandığında, cerrahi kastrasyonun sonucunda kişi geri dönüşü olmayacak şekilde cinsel faaliyette bulunma ve üreme kabiliyetini yitirmektedir. Ceza yaptırımını olarak

³⁹ Küçük, s. 308; ayrıca Aygül, Hasan Hüseyin/Şensoy, Alara Fulya(2018) "Çocuklara Karşı İşlenen Cinsel Suçlara Verilen Cezalar ve Beklenen Toplumsal Adalet", Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C:17, S:2, s. 548.

⁴⁰ Macun, Murat (2019) "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu ve Tıp Hukuku Açısından İnceleme", Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, s. 20.

⁴¹ Cinsel suç faillerinin hepsinin bir tutulamayacağı yönde ayrıca Kızıllık, Baran (2016) "Kimyasal Kastrasyon Üzerine Bir İnceleme: Türkiye", Hukuk Defterleri, <[www.http://hukukdefterleri.com/kimyasal-kastrasyon-uzerine-bir-inceleme-turkiye/](http://hukukdefterleri.com/kimyasal-kastrasyon-uzerine-bir-inceleme-turkiye/)> s.e.t. 12.02.2020.

⁴² Kastrasyonun yalnızca kişilerin sağlığını korumak adına, aydınlatılmış rızaya dayalı olarak ve gerekliliği her cinsel suç failinde ayrı ayrı incelenerek başvurulması gereken bir tedavi yöntemi olduğunu Başar, Koray/Türkiye Psikiyatri Derneği Görüş Yazısında çok güzel özetlemiştir; <<https://www.psikiyatri.org.tr/1376/tpd-gorus-yazisi-cinsel-suclar>> s.e.t. 26.02.2021.

⁴³ İlk olarak 1892 yılında İsviçre tarafından uygulanmıştır; bkz. Halidi, s. 219.

değerlendirildiğinde, cezaların ödetme ve önleme şeklinde iki ana başlık altında toplanabilecek amaçları bulunmaktadır. Cerrahi kastrasyonun ödetme amacını⁴⁴ gerçekleştirdiği söylenebilse de bu yaklaşım sakıncalıdır çünkü kastrasyon tüm cinsel suç faillerine uygulanmamalıdır.⁴⁵ Ayrıca önleme amacı bakımından da amaca hizmet etmemektedir. Önleme amacı özel önleme ve genel önleme olarak ikiye ayrılmaktadır. Genel önleme amacı, ceza tehdidi ve cezanın infazı yoluyla, yasadaki yasakları öğretmek ve onların çiğnenmesini engellemektir. Özel önleme amacı ise, kişiyi iyileştirerek topluma yeniden kazandırılmasını ve korkutulmasını amaçlamaktadır; topluma yeniden kazandırılmayan failin ise toplum dışına itilmesi ve bu şekilde toplumun failden korunması olarak açıklanabilir.⁴⁶ Cerrahi kastrasyonun geriye dönüşü olmayan, telafi edilemez yapısı ve ömür boyu taşınan müdahalenin izi sebebiyle özel önleme amacının gerçekleşmesini engellemektedir.⁴⁷ Bunun yanı sıra hatalı olarak verilmiş bir karardan geri dönme ihtimalinin bulunmaması, Anayasamızda yer alan temel hak ve özgürlükler bakımından uygunluğu da tartışmalıdır. AY m. 17’de “kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz” şeklinde bir düzenleme bulunmaktadır. Türk Anayasa Mahkemesi, 28.06.1966 tarih ve 1963/132 esas, 1966/29 sayılı kararında, insan haysiyetini şöyle tanımlamaktadır: “İnsan haysiyeti kavramı, insanın ne durumda, hangi koşullar altında bulunursa bulunsun, salt insan oluşunun kazandırdığı değer, tanınmasını ve sayılmasını anlatır. Bu öyle bir davranış çizgisidir ki, ondan aşağı düşünce yapılan işlem ona muhatab olanı insan olmaktan çıkarır.” Cerrahi kastrasyonun yukarıda yapılan açıklamalar ışığında insan onuru ve haysiyeti ile bağdaşmayan bir ceza olduğunu söylemek mümkündür.⁴⁸ Zorunlu olarak yapılan cerrahi kast-

⁴⁴ Konuyla ilgili Özbek, Veli Özer/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar/Tepe, İlker (2017) Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 12. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 584. “Cezanın ödetme amacı suçluyu değil, işlemiş olan suçu esas alır; ...herkes işlemiş olduğu fiilinin sonuçlarına katlanmak, bunu ödemek zorundadır; adalet, ancak bu şekilde sağlanır.”

⁴⁵ Konuya yukarıda değinilmiştir.

⁴⁶ Cezaların amaçları ile ilgili bkz. Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe.

⁴⁷ Farklı görüşte Küçük, s. 308; benzer görüşte Taner, s. 357.

⁴⁸ Küçük, s. 309 vd.

rasyon insan onuru ve haysiyeti ile bağdaşmayan bir cezadır.⁴⁹Yukarıda belirtildiği üzere zorunlu cerrahi kastrasyon insan onuru ve haysiyeti ile bağdaşmayan bir ceza olma özelliğinin yanı sıra temel hak ve özgürlüklere de ağır bir müdahale teşkil etmektedir.⁵⁰Anayasa m. 17/2 gereğince vücut bütünlüğüne müdahale zorunluluk bulunması ve kanunda yazılı olması halinde mümkün gözükmese de, bunun sınırının yine insan onuru ve haysiyeti olduğunu söylemek gerekmektedir.⁵¹

b. Zorunlu kimyasal kastrasyon

Zorunlu kimyasal kastrasyonun insan onur ve haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza olup olmadığı konusunda görüş birliği yoktur. Kimyasal kastrasyonun geçici olma özelliği, yani kişinin ilaçların kesilmesinden belli bir süre sonra cinsel faaliyette bulunma kabiliyetini geri kazanması, zorunlu da olsa bu müdahalenin insan onuru ve haysiyeti ile bağdaşmayan bir uygulama olmadığı şeklinde yorumlanmaktadır.⁵² Fakat kimyasal kastrasyonda verilen ilaçların yan etkileri göz önünde bulundurulduğunda bu görüşe katılmak pek de mümkün gözükmemektedir. Kimyasal kastrasyon esnasında verilen ilaçların, özellikle uzun süre kullanıldığında, kanser, hipertansiyon, göğüste büyüme, uykusuzluk gibi yan etkilerinin olduğu tespit edilmiştir.⁵³ Bu tarz yan etkileri bulunan bir uygulamaya, kişilerin aydınlatılmış rızaları alınmadan başvurulmasının, insan onur ve haysiyeti ile bağdaşmayan bir yaptırım olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.⁵⁴

⁴⁹ Aynı görüşte Çağlayan, s. 111; bir de Yenidünya, s. 362.

⁵⁰ Sağlıklı yaşam hakkının yanı sıra, aile ve özel hayata da saygı gösterilmesi haklarına müdahale etmektedir.

⁵¹ Anayasa m. 17/3'de ise tıbbi zorunluluk ve kanunda öngörülme koşuluna rağmen vücut bütünlüğüne gerçekleştirilebilecek bir müdahale sınırlandırılmıştır. Müdahale insan onuru ve haysiyeti ile bağdaşmıyorsa hiçbir şekilde uygulanamaz. Aynı yönde Akbaba, Zeynep Burcu(2009) "Kimyasal Hadım Yönteminin Anayasaya Uygunluğu", TBB Dergisi, S:82, s. 15.

⁵² Bu görüşü savunanlar: Çağlayan, s. 111; Ömeroğlu, s. 287.

⁵³ Yenidünya/Yaşar, s. 366; Özdemir, s. 184; Ataç, Adnan (2010) "Tıp Etiği Açısından Kastrasyon", Sağlık Hukuku Kurultayı, 7-8 Mayıs, Ankara Barosu Eğitim Merkezi, Ankara, s. 172.

⁵⁴ Aynı görüşte Küçük, s. 313.

6. İradeye bağlı kastrasyonun günümüzde uygulanabilirliği

a. İradeye bağlı cerrahi kastrasyon

Yukarıda da ifade edildiği üzere, cerrahi kastrasyon, geri dönülmez ve kişileri bir ömür boyu damgalayan niteliği sebebiyle, iradi olarak da başvurulsa insan onuru ve haysiyeti ile bağdaşmayan bir müdahale olmaya devam etmektedir.⁵⁵ Ayrıca sağlıklı yaşam hakkı, özel hayata ve aile hayatına saygı hakları gibi anayasal haklara da ağır müdahale teşkil etmektedir. İradeye bağlı olarak gerçekleştirilmesi bu hakların ihlal edilmesini engellemez.⁵⁶

b. İradeye bağlı kimyasal kastrasyon

İradi olarak başvuru kimyasal kastrasyon bir yaptırım türü olarak değil de bir tedavi yöntemi olarak değerlendirildiğinde, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlarda başvurulabilecek tek yöntem olarak gözükmektedir. Kimyasal kastrasyonun geçici nitelikte bir müdahale olması ve de müdahalenin kişilerin rızasına bağlı tutulması bu görüşü güçlendirmektedir.

Kimyasal kastrasyonun hastayı korumak amaçlı bir tedavi niteliği taşıması durumunda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi vermiş olduğu “Dvoracek v. Çek Cumhuriyeti” kararında kabul edildiği gibi, kişinin rızasının yazılı olması koşulunun mutlak olmadığı da ortaya çıkmaktadır.⁵⁷ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi vermiş olduğu bir başka kararında kişinin rızasının yazılı olmasının, ilaç tedavisinde ortaya çıkabilecek yan etkiler bakımından aydınlatılmış olup olmadığına ispatını kolaylaştıracağını fakat bu rızanın yazılı olmamasının tek başına AİHS

⁵⁵ Aynı yönde Akbaba, s. 16.

⁵⁶ Temel hakların ancak kanunla sınırlandırılacağı AY m. 13’de düzenlenmektedir; sağlıklı yaşam hakkı, işkence ve eziyet yasağı ve tıbbi müdahalelerin ancak zorunluluk halinde ve kanunda yazılı olmak koşuluyla uygulanabilir olduğu AY m. 17’de düzenlenmiştir.

⁵⁷ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, T: 06.11.2014, K: 12927/13 (Hudoc).

m. 3'e aykırılık teşkil etmediğini belirtmiştir.⁵⁸ Yukarıda belirtilen "Tim Henrik Bruun Hansen v. Danimarka" kararında *hastayı korumak amacıyla* başvurulmuş bir tedavi yöntemi olmasına da ayrıca dikkat çekilmiştir ve bu koşulun gerçekleşmesi durumunda m. 3' uygun davranıldığını belirtmiştir.

İradeye bağlı olarak ve cinsel suç failinin korunması amacıyla uygulanan kimyasal kastrasyonun AİHS 3.maddesindeki işkence, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya ceza olarak değerlendirilemeyeceği yukarıda bahsedilen her iki kararda ortaya konulmuştur.⁵⁹ Bu açıklamalar ışığında, Türk Hukukunda kastrasyondan bahsedildiğinde mümkün olan tek yöntemin iradeye bağlı olarak gerçekleştirilen kimyasal kastrasyon olduğu söylenmelidir.⁶⁰

II-TÜRK HUKUKUNDA KASTRASYON

A. Genel olarak

Türk hukukunda kastrasyon uygulamasının değerlendirilmesi bakımından, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 108'inci maddesi ve 26.07.2016 tarihli Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmelik incelenmelidir. Bu yönetmelik sayesinde kimyasal kastrasyon Türkiye'de mümkün hale getirilmiştir. Bununla birlikte Danıştay, Yönetmeliğin 7. Maddesinin birinci fıkrası hakkında yürütmeyi durdurma kararı vermiştir.⁶¹ Bu sebeple kimyasal hadım olarak da adlandırılabilir bu hüküm uygulanamamaktadır. Danıştay kararında, tedavinin çok geniş biçimde düzenlendiğini, ne olduğu belli olmayan ucu açık bir kullanım söz konusu olduğunu ve bu nedenle

⁵⁸ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, T: 09.07.2019, K: 51072/15 (Hudoc).

⁵⁹ AİHM'nin bu iki kararını yukarıda da ele alınmıştır.

⁶⁰ AY ve AİHS'nde yer alan temel hak ve özgürlükler kastrasyon ile bağlantılı olarak değerlendirildiğinde farklı bir sonuca varmak mümkün değildir.

⁶¹ Danıştay 10. Dairesi, E. 2016/12975, 26.07.2017.

Anayasa'nın 17. maddesine aykırı olduğunu belirtilmiştir.⁶² Anayasa m. 17'de tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamayacağı, rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamayacağı düzenlenmektedir.

B. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun (CGTİHK)

Mükerrirlere ve bazı suç faillerine özgü infaz rejimi ve denetimli serbestlik tedbiri başlığını taşıyan CGTİHK m. 108'de şöyle bir düzenleme yer almakta: 06.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 102. maddesinin ikinci fıkrasında tanımlanan cinsel saldırı suçundan, 103. maddesinde tanımlanan çocukların cinsel istismarı suçundan, 104. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrasında tanımlanan reşit olmayanla cinsel ilişki suçundan, 188. maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan dolayı hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında da uygulanır. 188. madde hariç olmak üzere bu suçlardan dolayı hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında, cezanın infazı sırasında ve koşullu salıverildikleri takdirde denetim süresi içinde, aşağıdaki tedavi veya yükümlülüklerden bir veya birkaçına infaz hâkimi tarafından karar verilir:

- a) Tıbbi tedaviye tabi tutulmak
- b) Tedavi amaçlı programlara katılmak
- c) Suçun mağdurunun oturduğu ve çalıştığı yerleşim bölgesinde ikamet etmekten yasaklanmak
- d) Mağdurun bulunduğu yerlere yaklaşımdan yasaklanmak
- e) Çocuklarla bir arada olmayı gerektiren bir ortamda çalışmaktan yasaklanmak
- f) Çocuklar hakkında bakım ve gözetim yükümlülüğünü gerektiren faaliyet icra etmekten yasaklanmak

⁶² Ünlü, Ozan Yücel (2017) "Çocukların Cinsel İstismarı ve Kastrasyon," Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 2: s.75.

CGTİHK m. 108/10'da dokuzuncu fıkra hükümleri çocuklar hakkında uygulanamayacağı belirtilmiştir. 11. fıkra da ise bu maddenin dokuzuncu fıkrasının uygulanmasına ilişkin usul ve esasların, Sağlık Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

CGTİHK m. 108/9, 10 ve 11'de yer alan düzenleme Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmeliğin de temelini oluşturmaktadır.⁶³ CGTİHK m. 108'de yer alan düzenlemelerin uygulama şekli ayrıntılı bir şekilde Yönetmelikte yer almaktadır. Bununla birlikte Kanunda yer alan "tıbbi tedaviye tabi tutulmak" ve "tedavi amaçlı programlara katılmak" şeklinde kullanılan genel ifadelerin ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesinin yönetmeliğe bırakılmış olması yerinde olmamıştır. Tıbbi bir müdahalenin idarenin ellerine bırakmak hukuk devleti ilkesi çerçevesinde kabul edilebilir bir durum değildir.⁶⁴ Bunun yanı sıra yukarıda belirtmiş olduğumuz Anayasa'nın 17.maddesine de aykırı bir düzenleme olduğu açıktır. Kimyasal kastrasyon ancak kişilerin rızasına dayalı olarak başvurulabilir bir yöntemdir.⁶⁵ Ayrıca Anayasa'nın 13. ve 38. maddelerine de aykırı bir düzenleme olduğu açıktır.⁶⁶ Vücut bütünlüğüne ağır bir müdahale teşkil eden kimyasal kastrasyonun kanunda daha detaylı bir şekilde düzenlenmiş olması gerekmektedir. İlaveten, Anayasa'da yer alan, Özel ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkı, Yaşam Hakkı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamında düzenlenmekte olan İşkençe ve Kötü Muamele Yasağı, Özel Hayata ve Aile Yaşamına Saygı Hakkı ve Evlenme ve Aile Kurma Hakkı ve Anayasa'da yer alan, Özel ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkı, Yaşam Hakkı gibi temel hak ve özgürlükler bakımından da tartışmalı olduğunu söylemek mümkündür.⁶⁷

⁶³ Yönetmeliğin 3. maddesi.

⁶⁴ Aynı şekilde Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe, s. 313; ayrıca Taner, s. 358.

⁶⁵ Taner, s. 358.

⁶⁶ Temel hak ve hürriyetler, ölerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir ve ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.

⁶⁷ Benzer şekilde Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Önok, R. Murat (2017) Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 15. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 354.

C. Yönetmelikte yer alan tedavi yöntemleri ve yükümlülükler

Yönetmelikte kastrasyondan açıkça söz edilmemekle birlikte, tıbbi tedavi ve tedavi amaçlı programlara katılmaktan bahsedilmektedir.⁶⁸ Yönetmelikte yer alan tedavi ve programların uygulanabilmesi için hükümlülerin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenmiş olan m. 102 cinsel saldırı, m. 103 çocukların cinsel istismarı, m. 104 reşit olmayanla cinsel ilişki suçlarından ötürü hapis cezası ile cezalandırılmış olmaları gerekmektedir.⁶⁹

Kastrasyon ile ilgi olan m. 7 ve 8 dışında, yönetmeliğin 9. maddesi suçun mağdurunun oturduğu ve çalıştığı yerleşim bölgesinde ikamet etmekten yasaklanmak, 10. maddesi mağdurun bulunduğu yerlere yaklaşılmaktan yasaklanmak, 11. maddesi çocuklarla bir arada olmayı gerektiren bir ortamda çalışmaktan yasaklanmak, 12. maddesi çocuklar hakkında bakım ve gözetim yükümlülüğünü gerektiren faaliyet icra etmekten yasaklanmak şeklinde düzenlemelerini getirmektedir. Yönetmeliğin 7. ve 8. maddeleri dışındaki maddelere, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar ile bağlantılı olsa da, kastrasyon ile ilgili olmadığından değinilmeyecektir.

1. Tıbbi tedaviye tabi tutulmak

Tedavi, ayakta veya yatarak, ilaçla veya ilaçsız olarak veyahut her iki usul ile cinsel dürtünün azaltılmasına veya denetimine yönelik tedaviler ile cinsel isteğin azalmasını veya yok edilmesini sağlayan yöntemdir. Bu yükümlülüğe karar verilmeden önce hükümlü, bulunduğu kurum tarafından sağlık kurulu raporu alınmak üzere, içerisinde ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı ile üroloji veya endokrinoloji ve metabolizma hastalıkları uzmanı hekimler bulunan Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelere sevk edilir. Bu raporda, kişi hakkında tıbbi tedaviye gerek olup olmadığı, gerek var ise hangi yöntemin uygulanacağı hususlarının belirtilmesi istenir. Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerce söz konusu raporun veri-

⁶⁸ Yönetmeliğin 7. ve 8. Maddeleri.

⁶⁹ Yönetmeliğin 1. Maddesi.

lemeyeceğinin anlaşılması halinde hükümlü bu hastane başhekiminin vereceği karar ile üniversite hastanelerine sevk edilir.

Gelen rapor göz önüne alınarak hükümlü hakkında tıbbi tedavi uygulanıp uygulanmayacağı veya diğer yükümlülükleri hakkında karar alınmak üzere dosya, raporlarıyla birlikte infaz hâkimliğine gönderilir. Hakkında tıbbi tedavi yükümlülüğüne karar verilen hükümlü, gerek duyulması halinde bulunduğu kurum tarafından tedavinin uygulanması için ilgili sağlık kurumuna sevk edilir. Hükümlünün bulunduğu ceza infaz kurumu bölgesinde tıbbi tedavi kararının uygulanmasını sağlayacak sağlık kuruluşu yok ise hükümlü bakanlık tarafından uygun başka bir kuruma nakledilir. Tedaviye yönelik işlemler, ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler için ceza infaz kurumu müdürlüğü, denetimli serbestlik altında ve koşullu salıverilen hükümlüler için ise denetimli serbestlik müdürlüğüne takip edilir. Tedavinin tamamlanıp tamamlanmadığı ile uygulanan tedavi ve süreç hakkındaki bilgiler altışar aylık süreler ile kurum müdürlükleri tarafından sağlık kurumundan istenir.⁷⁰

2. Tedavi amaçlı programlara katılmak

Tedavi amaçlı programa katılma,, hükümlülerin yeniden cinsel suç işlemlerini önlemek amacıyla ihtiyaç duyulan tedavi ve iyileştirme programları ile grup çalışmalarına veya bireysel çalışmalara katılma yükümlülüğüdür. Bu yükümlülüğe karar verilmeden önce 7/2. maddede usule göre tedavi amaçlı programlara katılmaları konusunda rapor alınır. Bu yükümlülüğe karar verilmeden önce hükümlü veya yükümlünün onayı aranmaz. Bu programlar Adalet Bakanlığınca hazırlanabileceği gibi ilgili kurum ve kuruluşlar veya üniversiteler ile birlikte de hazırlanabilir, ayrıca yükümlünün bu kuruluşların programlarına katılmaları da sağlanabilir. Tedavi amaçlı programlara katılma kararı verilen hükümlülere uygulanacak tedavi programları ceza infaz kurumunda psiko-sosyal servis, denetimli serbestlik müdürlüklerinde ise eğitim

⁷⁰ Yönetmeliğin 7. maddesi.

iyileştirme bürosu görevlilerince uygulanır. Gerekli görüldüğü takdirde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından da yardım alınır.⁷¹

3. Temel ilkeler

Yönetmeliğin uygulanmasında görev alanların uygulaması gereken bazı ilkeler bulunmaktadır. Görevlilerin insan haklarına saygı, dürüstlük çerçevesinde ve kararlılıkla hareket etmeleri gerekmektedir. Ayrıca görevlerini yerine getirirken aşağılayıcı, onur kırıcı veya küçük düşürücü davranışlarda bulunamazlar. Mağdur, hükümlü ya da bunların aileleri hakkında öğrenmiş oldukları bilgilerin veya düzenledikleri raporların gizliliğini korumak zorundadırlar. Bu bilgileri kanunun veya bu Yönetmeliğin zorunlu kıldığı hâller dışında hiçbir kurum ve kişiye veremezler. İlgililerin, görevleri ile ilgili inceledikleri belgelerden elde ettikleri bilgilerle ilgili olarak yargılama sonrası oluşacak yeni durumlara ilişkin gizlilik ilkesine uymak, kişilerin şeref ve haysiyetine gölge düşürecek davranış ve ilişkilerden kaçınmak, yargılamaya ilişkin davanın taraflarına eşit uzaklıkta olmak zorunluluğu bulunmaktadır.⁷²

4. Yönetmeliğin kapsamı

Yönetmeliğin 2. maddesi gereğince bu Yönetmelik, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan hapis cezasına mahkûm olmuş kişilerin tedavi, iyileştirme ve diğer yükümlülüklerine ilişkin faaliyetleri, bu faaliyetleri uygulayacak ceza infaz kurumları, denetimli serbestlik müdürlükleri ve tedavi merkezleri ile bu merkezlerde görevli personelin görev, yetki ve sorumluklarını kapsar. Suça sürüklenen çocuklar bakımından uygulanmamaktadır.⁷³

II. SONUÇ

Yapılan bütün bu değerlendirmeler ışığında irade dışı yapılan cerahi ve kimyasal kastrasyonun insan haysiyeti ile bağdaşan bir yaptırım

⁷¹ Yönetmeliğin 8. maddesi.

⁷² Yönetmeliğin 5. maddesi.

⁷³ Yönetmeliğin 2. maddesinin 2. Fıkrası.

olmadığı açıktır.⁷⁴ Cerrahi kastrasyonun bu şekilde gerçekleştirilmesi hem çok ağır hem de geri dönüşü mümkün olmayan bir müdahaledir.⁷⁵ Cerrahi kastrasyonunun geri dönüşü olmayan yapısının yanı sıra, uzun vadede ortaya çıkan yan etkileri de göz önünde bulundurulduğunda insan onuru ve haysiyeti ile bağdaşmayan bir müdahale olması dışında, işkence ve kötü muamele yasağı, özel hayata ve aile yaşamına saygı hakkı, evlenme ve aile kurma hakkını da ihlal ettiği ifade edilebilir. Bu sebeple iradeye bağlı olarak da uygulanması söz konusu olamaz.

Zorunlu kimyasal kastrasyon da işkence ve kötü muamele yasağı, özel hayata ve aile yaşamına saygı, evlenme ve aile kurma hakkı gibi temel hak ve özgürlüklere ağır müdahale teşkil etmektedir. Daha önce de ifade edildiği gibi kimyasal kastrasyonun yan etkileri kesin olarak ortaya konulmuş olmasa da, bugüne kadar yapılan araştırmalar sonucunda ciddi yan etkileri gözlemlenmiştir. Bu durumun ise hem failin hem de ceninin⁷⁶ sağlıklı yaşam hakkını ihlal ettiğini söylemek mümkündür. Gerçekleştirilen bu müdahale sonucunda cenin de etkilenmesi ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi ile de bağdaşmamaktadır.⁷⁷ Zorunlu kimyasal kastrasyonda failin temel hak ve özgürlüklerinin yanı sıra toplumun güvenliğinin söz konusu olduğu tabii ki göz ardı edilemez ancak temel bir hakkı korumak için başka bir temel hakkın ihlal edilmesi de kabul edilebilir değildir. Ceza hukukumuzda yaşam hakkı, vücut bütünlüğü gibi çekirdek hakların üzerinde kimsenin tasarruf yetkisinin bulunmadığı gözden uzak tutulmamalıdır.

Zorunlu kastrasyonun söz konusu olduğu durumlarda ceza hukuku bakımından bir yaptırım türünden ya da güvenlik tedbirinden söz etmek daha doğru olacaktır. Zorunlu kastrasyon, tıpkı ceza ve güvenlik tedbirlerinde olduğu gibi, kişinin iradesini dikkate almadan kanunda

⁷⁴ Cerrahi kastrasyon bakımından aynı yönde Çakan, s. 22; kimyasal kastrasyon bakımından farklı yönde Çakan, s. 23 vd.; bu durumda suç faillerinin tedavisi için kimyasal hadım zorunlu ise irade dışı olarak başvurulmuş olsa bile AİHS m. 3 ihlal etmeyecektir.

⁷⁵ Aynı görüşte Küçük, s. 302 ve Aygörmöz Uğurlubay, s. 142.

⁷⁶ Kullanılan ilaçların sperm kalitesine etki ettiğini daha önce de ifade etmiştik.

⁷⁷ Aynı yönde Küçük, s. 314.

öngörülen koşulların varlığı halinde başvurulması gereken bir yaptırım türü olarak değerlendirilebilir.

İradeye bağlı olarak başvuru kastrasyonun ne ceza ne de güvenlik tedbiri olduğunu söylemek mümkün olacaktır. Bu durumda tedavi yönteminden söz etmek gerekmektedir fakat konuya aşağıda tekrar değinilecektir.⁷⁸ Bununla birlikte koşullu salıverilme gibi infazın gevşetilmesi anlamına gelen bir uygulamanın hükümlünün kastrasyon gibi bir tıbbi müdahaleye rıza göstermesine bağlı tutulması durumunda, bu tıbbi müdahale ceza hukuku bakımından yaptırım ya da en azından güvenlik tedbiri olma niteliğini koruduğu söylenebilir. Bir koşula bağlı olarak rıza gösterilen kastrasyona kişinin özgür iradesiyle karar verdiğiinden söz etmek pek mümkün olmayacaktır. Koşullu salıverilmenin böyle bir müdahaleye gösterilen rızaya bağlı tutulması durumunda tedavi yönteminden daha çok, kastrasyonun hapis cezasının infazına seçenek yaptırım ya da bir güvenlik tedbiri olarak değerlendirilebileceği söylenebilir.⁷⁹

Kimyasal kastrasyonun bir tedavi yöntemi olduğunu ve yalnızca hasta olan kimselere uygulanabilirliğini de göz önünde bulundurduğumuzda, bir kimsenin zorla tedavi edilmesi söz konusu olamaz. Bütün cinsel suç faillerinin hasta olduğunu söylemek mümkün olmadığından bu tedavi yönteminin uygulanabilirliği, amacı, sonuçları ve kapsamı da değerlendirilmelidir.

İradeye bağlı olarak gerçekleştirilen kimyasal kastrasyon yukarıda belirtilen temel hak ve özgürlüklere ihlal niteliği taşımamaktadır. Kişinin rızasına bağlı olarak yapılan bu müdahale öncesinde, bütün tıbbi müdahalelerde olduğu gibi kişinin aydınlatılmış olması gerekmektedir. İradi olarak gerçekleştirilen kastrasyon bir ceza yaptırımı, yani ceza veya güvenlik tedbiri değil, bir tedavi yöntemi olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Yukarıda da ifade edildiği üzere güvenlik tedbirlerine başvurulması kişilerin iradelerine bağlı bir yaptırım türü olmadığından,

⁷⁸ Aynı görüşte Aygörmez Uğurlubay, s. 143.

⁷⁹ Amerika Birleşik Devletleri'nin bazı eyaletlerinde koşullu salıverilme şartı olarak kastrasyon öngörülmektedir. Konuyla ilgili Küçük, s. 302.

kastrasyon uygulaması için uygun bir hukuki nitelendirme değildir. Tedavi yöntemi olarak başvuru kimyasal kastrasyonun ise tıbbi olarak zorunlu, yani kişinin tedavisi bakımından gerekli olmalıdır. Yalnızca bu koşulların varlığı halinde iradi olarak başvuru kimyasal kastrasyon hem AİHS m. 3 ve Anayasa m. 17 bakımından ihlal niteliğinde bir yöntem olmayacaktır.

Son olarak Bununla birlikte Kanunda yer alan “tıbbi tedaviye tabi tutulmak” ve tedavi amaçlı programlara katılmak şeklinde kullanılan genel ifadelerin ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesi Yönetmeliğe bırakılmış olmasından yukarıda bahsedilmiştir. Tıbbi bir müdahalenin idarenin ellerine bırakılması hukuk devleti ilkesi ve Anayasa’nın 13., 17. ve 38. maddelerine de aykırı bir düzenleme olduğu açıktır.⁸⁰

Hukuki olarak yapılan tüm bu değerlendirmelerin yanı sıra kişisel olarak hem cerrahi hem de kimyasal kastrasyonun cinsel dokunulmazlığa karşı suçların engellenmesi bakımından gerekli ve yeterli yöntemler olmadığı görüşümdedir. Cinsel suç faillerine ilaç vererek cinsel dürtülerinin azaltılması bu kişilerin benzer suçları farklı yöntemlerle işlemeyecekleri anlamına gelmemektedir. Gerçekleştirilen bu tedavi sonucunda psikolojisi bozulan bir kişinin çok daha sadist yöntemlerle tekrardan aynı ve benzer suçları işlemesi mümkündür. Bunun yanı sıra daha önce de ifade edildiği gibi bir tedavi yöntemi olarak değerlendirilmesi gereken kimyasal kastrasyon, bütün cinsel suç failleri için uygulanabilecek bir güvenlik tedbiri niteliği taşımamaktadır. Tedavi edilmesi gereken failler, hasta olan faillerdir ve Türkiye de cinsel suç failleri ile ilgili çok fazla istatistiksel bilgi bulunmamaktadır. Yalnızca pedofili hastalarına uygulanabilir şekilde bir kısıtlama yerinde olacaktır.

Bütün bu sebeplerle cinsel dokunulmazlığa karşı suçların önlenmesi bakımından öncelikle toplumdaki bilincin değişmesi gerekmektedir. Bu da yalnızca iyi bir eğitim ile gerçekleştirilebilir. Çocuklarımızın bilinçli bir şekilde yetiştirilmesi gerekmektedir. Söz dinleyen çocuklar değil de, istemediği ya da kendini iyi hissetmediği bir şey olduğunda

⁸⁰ Yukarıda konuyla ilgili detaylı açıklamalar yapılmıştır.

hayır diyebilen bireyler yetiştirmek önceliğimiz olmalıdır. Cinsiyet gözetilmeksizin, suç mağdurlarının, etiketlenmek ve tecrit edilmek yerine destek gördüğü bir sistem inşa edilmelidir.

KAYNAKÇA

Akbaba, Zeynep Burcu(2009) “Kimyasal Hadım Yönteminin Anayasaya Uygunluğu”, TBB Dergisi, S:82, s. 1-18.

Aksoy İpekcioglu, Pervin (2011) “Cinsel Suçları Önlemede Kimyasal Kastrasyon Seçeneği”, Ceza Hukuku Dergisi, C:6, S: 17, s. 107-124.

Ataç, Adnan (2010) “Tıp Etiği Açısından Kastrasyon”, Sağlık Hukuku Kurultayı, 7–8 Mayıs, Ankara Barosu Eğitim Merkezi, Ankara, s. 169–182.

Aygül, Hasan Hüseyin/Şensoy, Alara Fulya(2018)“Çocuklara Karşı İşlenen Cinsel Suçlara Verilen Cezalar ve Beklenen Toplumsal Adalet”, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C:17, S:2, s. 533-551.

Aygörmez Uğurlubay, Gülsün Ayhan (Editör) (2019) “Alman ve Türk Hukukunda Cinsel Suçlar ve Cinsel Suçları Önleme Stratejileri”, 1. Baskı, İstanbul, Onikilevha Yayıncılık.

Başar, Koray (2015) “Türkiye Psikiyatri Derneği Görüş Yazısı (Cinsel Suçlar)”, <<https://www.psikiyatri.org.tr/1376/tpd-gorus-yazisi-cinsel-suclar>> s.e.t. 26.02.2021.

Çağlayan, Ramazan (2010) “İnsanlık Unsuru Açısından Hadımlaştırma Cezası”, Sağlık Hukuku Kurultayı, 7-8 Mayıs, Ankara Barosu Eğitim Merkezi, Ankara, s. 92-113.

Çakan, Seher (2017) “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Cinsel Suç Faillerinin Hadim Edilmesi”, TBB Dergisi, C: 30, S: 129, s. 11-36.

Halidi, Gülay (2017) “Farinelli Örneğinde Kastrasyon”, Lokman Hekim Dergisi, C: 7, S: 3, s. 215-231.

Işıka, Sertaç (2012) “Suç Politikasının Temel İlkeleri Açısından Türk Hukukunda Cinsel Suçlar ve Kastrasyon”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kızıllırmak, Baran (2016) “Kimyasal Kastrasyon Üzerine Bir İnceleme: Türkiye”, Hukuk Defterleri, <[www.http://hukukdefterleri.com/kimyasal-kastrasyon-uzerine-bir-inceleme-turkiye/](http://hukukdefterleri.com/kimyasal-kastrasyon-uzerine-bir-inceleme-turkiye/)>s.e.t. 12.02.2020.

Kızıllırmak, Baran (2019) “Kimyasal Kastrasyonun Cinsel Suç Failleri Üzerine Uygulanabilirliği Üzerine Kapsamlı Bir İnceleme”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C: 25, S: 2, s. 1025-1071.

Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan (2020) “Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Küçük, Tefik Sönmez (2015) “Bir Ceza Hukuku Yaptırımını Olarak Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: XIX, s. 297-322.

Macun, Murat (2019) “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu ve Tıp Hukuku Açısından İnceleme”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Ömeroğlu, Ömer (2009) “Bir Ceza Türü Olarak Kastrasyon”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, S: 63-64, s. 281-290.

Özbek, Veli Özer/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar/Tepe, İlker (2020) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Özbek, Veli Özer/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar/Tepe, İlker (2020) “Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler”, 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Özdemir, Hayrünisa (2010) “Hadım Etme ve Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü”, Sağlık Hukuku Kurultayı, 7-8 Mayıs, Ankara Barosu Eğitim Merkezi, Ankara, s. 183-218.

Taner, Fahri Gökçen (2017), “Türk Ceza Hukukunda Cinsel Özgürlüğe Karşı Suçlar”, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Önok, R. Murat (2019) “Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku”, 18. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Ünlü, Ozan Yücel (2017) “Çocukların Cinsel İstismarı ve Kastrasyon,” Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 5, S: 2.

Yenidünya, Caner/Yaşar, Yusuf (2013) “Kastrasyon Cinsel Suç Faillerine Uygulanabilecek Uygun Bir Yaptırım Midir?” Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C: 4, S: 14, s. 348–363.